

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

**Förslag till nationell handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa –
åtgärdsförslagens koppling till pågående aktiviteter**

Socialstyrelsen redovisar här sitt förslag till en nationell handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa.

Vi har i bred samverkan med olika aktörer inom området definierat 41 åtgärdsförslag som alla är viktiga för att stärka barns hälsa och förebygga miljörelaterad ohälsa. Trettioen av åtgärdsförslagen kan som vi bedömer det genomföras inom ramen för pågående aktiviteter och/eller myndigheternas ordinarie verksamhet. Vi ger nedan en översikt över hur våra förslag förhåller sig till redan pågående aktiviteter inom området barn och miljö, särskilt med tanke på finansieringsfrågan.

De nationella miljö kvalitetsmålen

Arbetet med förslaget till handlingsplan sammanfaller tidsmässigt med arbetet med att ta fram Miljömålsrådets underlag till fördjupad utvärdering av de nationella miljö kvalitetsmålen som ska lämnas till regeringen under 2008. Tretton av våra åtgärdsförslag faller tydligt inom ramen för miljömålsarbetet. De är också framtagna i dialog med respektive miljömålsmyndighet. Vi föreslår därför att följande 13 förslag bearbetas vidare inom ramen för miljömålsarbetet:

5. Förbättra övervakningen och åtgärda problem i enskilda vattentäkter. Särskilt viktigt är enskilt vatten som används av barnfamiljer. Målområde I.

6. Utred riskerna med mangan i dricksvatten med särskild inriktning på barn. Målområde I.

7. Komplettera delmål 1 inom miljömålet God bebyggd miljö så att det omfattar barns behov av lek och rörelse. Målområde II.

8. Ge en central myndighet i uppdrag att göra en systematisk genomgång av kommunernas sätt att arbeta med frågan om fysisk planering utifrån barns behov, så att goda exempel kan fångas upp och spridas. Målområde II.

9. Ge en central myndighet ett tydligt samordningsansvar för barns och ungas behov och rättigheter i samband med fysisk planering och samhällsbyggande. Målområde II.

21. Utred hur ett nytt delmål inom miljömålet Frisk luft skulle kunna formuleras för att säkerställa att alla förskolor och skolor har en god luftkvalitet på sina gårdar eller uteplatser. Målområde III.

22. Komplettera delmål 7 inom miljömålet God bebyggd miljö så att det omfattar barns exponering för fukt och mögel. Målområde III.

29. Tillverkare och återförsäljare av varor som är avsedda för barn eller som används i barns närhet bör aktivt arbeta för att minska kemiska hälsorisker för barn. Målområde IV.

30. Barns miljöer ska vara så fria som möjligt från kemiska hälsorisker. Målområde IV.

31. Följ andelen barn med nickelallergi med hjälp av en indikator. Målområde IV.

32. Se till att alla skolor, förskolor, fritidshem och lekplatser har tillgång till solskydd utomhus. Målområde IV

33. Kartlägg barnens UV-exponering regelbundet och redovisa resultaten i form av en indikator under delmål 2 under miljömålet Säker strålmiljö. Målområde IV.

35. För att nå delmål 7 om radon i inomhusmiljön under miljömålet God bebyggd miljö är det viktigt att berörda myndigheter fortsätter att uppmuntra mätningar av radon och åtgärder av förhöjda halter i förskolor, skolor och bostäder. Målområde IV.

Av dessa förslag finns det ett tydligt finansieringsbehov för förslag nummer 8. Förslag nummer 32 avhandlas nedan tillsammans med förslag nummer 10. Övriga förslag i sig kräver inte extra finansiering. Däremot kan t.ex. nya delmål innebära att man på sikt måste genomföra åtgärder som behöver finansieras.

Förslaget till handlingsplan för kost och fysisk aktivitet

Sex av våra åtgärdsförslag är direkt hämtade från Livsmedelsverkets och Statens folkhälsoinstituts förslag till handlingsplan för kost och fysisk aktivitet, som lämnades in till regeringen den 9 februari, 2005. Dessa är:

10. Upprätta ett särskilt program och avsätt resurser för att inventera, rusta upp och förnya landets skol- och förskolegårdar, så att de inspirerar till lek och rörelse (insats 6, något modifierad). Målområde II.

11. Kommunerna bör som ett underlag i sina översiktsplaner utarbeta naturvårdsprogram, bl.a. i syfte att bevara och utveckla friluftslivet och möjligheter till fysisk aktivitet (insats 53, något modifierad). Målområde II.

12. Ämnet Idrott och hälsa bör utvecklas och kvalitetssäkras. Speciellt lågaktiva barns önskemål och behov ska beaktas, liksom genusperspektivet i undervisningen (insats 67). Målområde II.

13. En nationell databas bör utvecklas för rapportering och uppföljning av barns längd och vikt. Utvecklingsarbetet bör göras i samarbete med barn- och skolhälsovården. Även uppgifter om amningsfrekvens från barnhälsovården, bör ingå i en sådan databas (insats 11). Målområde II.

14. Berörda statliga myndigheter bör aktivt medverka i utvecklingen och spridningen av evidensbaserade metoder för hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande program, inklusive motiverande samtalsmetodik med fokus på matvanor och fysisk aktivitet (insats 22). Målområde II.

15. Nationellt representativa, rullande kostundersökningar ska utföras så att olika åldersgrupper följs upp vart tionde år (insats 44, något modifierad). Målområde II.

Av dessa förslag kräver nummer 10, 13 och 15 extra finansiering för att kunna genomföras. Förslagen har kostnadsberäknats av Livsmedelsverket och Statens folkhälsoinstitut.

Förslag nummer 10 hänger nära ihop med förslag nummer 32, *Se till att alla skolor, förskolor, fritidshem och lekplatser har tillgång till solskydd utomhus. Målområde IV*, varför dessa skulle kunna behandlas tillsammans i det fortsatta arbetet.

Myndigheternas ordinarie uppdrag etc.

Sjutton av de åtgärdsförslag vi för fram skulle enligt vår bedömning kunna genomföras inom ramen för myndigheternas ordinarie verksamhet. Det gäller:

1. Ge statliga myndigheter i uppdrag att utveckla och pröva metoder för att genomföra barnkonsekvensanalyser vid åtgärdsförslag, planer och program som rör barn och unga under 18 år. Målövergripande förslag.

2. Ge statliga myndigheter i uppdrag att utveckla, pröva och sprida metoder för barns delaktighet och inflytande vid beslut som rör dem. Målövergripande förslag.

4. Barn ska ägnas särskild uppmärksamhet i de fall där lagstiftningen ställer krav på miljökonsekvensbeskrivningar, samt i hälsokonsekvensbeskrivningar. Målövergripande förslag.

18. Utred ansvars- och tillsynsfrågor om säkra och utvecklande miljöer i skolor, förskolor, boende- och fritidsmiljöer, m.m. Målområde II.

19. Ta fram riktlinjer om hur inom- och utomhusbad kan kvalitetssäkras ur säkerhetssynpunkt, samt utred och informera om kommunernas ansvar för säkerheten vid strandbad. Målområde II.
24. Ansvar för barnallergiåtgärder på central nivå är ottydligt formulerat och behöver specificeras. Målområde III.
25. Säkerställ en god inomhusmiljö i förskolan, skolan och fritidshemmen för att minimera exponeringen för allergen. Målområde III.
26. Ta hänsyn till astma och atopi i samband med studievägledning till unga för att undvika exponeringar i yrkeslivet som förvärrar besvären. Målområde III.
27. Nationellt representativa återkommande undersökningar ska utföras vart åttonde år för att följa aktuella och eventuellt nya exponeringar samt utvärdera om allergisjukdomar bland barn ökar. Målområde III.
28. Sverige bör verka för att man inom EU tar särskild hänsyn till barn vid riskbedömningar och när regelverk utformas. Målområde IV.
34. Kunskapen om riskerna med UV-exponering av barn behöver förbättras hos vuxna som arbetar med barn. Målområde IV.
36. Ta fram riktvärden för buller i förskolor, skolor och fritidshem. Målområde IV.
37. Utred ansvar för tillsynen över skolans fysiska miljö och informera berörda aktörer om de krav som arbetsmiljölagen, skollagen och miljöbalken ställer. Målområde IV.
38. Utse en central myndighet som får i uppgift att driva frågorna runt den fysiska arbetsmiljön i förskolan, skolan och fritidshemmen. Målområde IV.
39. Utbilda personalen i förskolan, skolan och fritidshemmen, samt personal inom barn- och skolhälsovård, om hur miljön påverkar barns hälsa. Målområde IV.
40. Minska smittspridningen i förskolan genom att vidareutbilda personalen. Målområde IV.
41. Verksamhetsutövaren och eleverna ska gemensamt skapa förutsättningar för en välstädd och ren skolmiljö. Målområde IV.

Förslag som behöver extra finansiering

Av de 41 förslagen återstår fem som inte faller inom ett redan pågående programarbete och som behöver finansieras för att kunna genomföras. Det gäller följande förslag som faller inom områdena samhälls- och trafikplanering, skadeförebyggande arbete och tobaksprevention:

3. Ge Vägverket tillsammans med övriga berörda myndigheter i uppdrag att i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting stödja och stimulera kommunernas arbete med att utveckla barnkonsekvensanalyser och barns delaktighet och inflytande i samhälls- och trafikplaneringen. Målövergripande förslag.

16. Avsätt statliga medel för att stimulera flera kommuner att utveckla lokalt olycksfallsförebyggande arbete. Målområde II.

17. Ge Räddningsverket resurser för att i samråd med övriga berörda aktörer regelbundet anordna utbildningar i barnsäkerhet. Målområde II.

20. Stöd en fortsatt utbyggnad av den nationella skaderegistreringen i EHLASS så att den på sikt kan omfatta information från ett barnsjukhus. Målområde II.

23. Genomför ett nationellt program för att minska barns och fosters exponering för tobak. Målområde III.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektör Håkan Ceder. I den slutliga handläggningen har enhetschef Ann Thuvander och avdelningschef Johan Carlsson deltagit. Utredare Ing-Marie Olsson har varit föredragande.

Enligt Socialstyrelsens beslut

Ing-Marie Olsson

Bilagor

Förslag till handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa

Kopia till Miljödepartementet
 Utbildningsdepartementet

Förslag till en nationell handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa

Redovisning av ett regeringsuppdrag

Socialstyrelsen klassificerar sin utgivning i olika dokumenttyper. Detta är en *Skrivelse*. Det innebär att den innehåller nya eller ändrade ställningstaganden från Socialstyrelsen i form av ett meddelande eller en avrapportering. Den kan också innehålla förfrågningar eller begäran/anhållan om yttranden eller synpunkter på t.ex. remissversioner. Skrivelser är riktade till en eller flera tydliga adressater, t.ex. regeringen, landsting, kommuner, vårdgivare m.fl.

Artikelnr 2007-131-28

Publicerad www.socialstyrelsen.se. Mars 2007

Förord

Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2005 i uppdrag att utarbeta ett förslag till en nationell handlingsplan för barns miljö och hälsa. Uppdraget har sin grund i Världshälsoorganisationens initiativ *Children's Environmental Health Action Plans for Europe (CEHAPE)*, som tar fasta på miljörelaterad hälsa och riskfaktorer i barnens fysiska miljö. Vi redovisar här vårt förslag. Förslaget fokuserar på barn – från det ofödda barnet upp till de tidiga tonåren. Flera av förslagen berör dock både barn och unga. Som ung räknas man när man är mellan 13 och 25 år.

Socialstyrelsen har ett ganska brett ansvarsområde när det gäller fysisk miljö. Vi är tillsynsvägläddande myndighet för hälsoskyddsfrågor inom miljöbalkens tillämpningsområde och har ett övergripande ansvar för hälsofrågor i arbetet med de nationella miljö kvalitetsmålen. Dessutom ansvarar Socialstyrelsen för registrering av skador och olyckor. Men många delar av handlingsplanen ligger helt eller delvis utanför vårt primära ansvar. Därför har förslaget tagits fram i bred samverkan med en lång rad myndigheter och organisationer. Vi har också bjudit in unga och personer som kommer i kontakt med barn i sitt dagliga arbete till dialog i form av workshops. Inom några områden har vi hållit mindre arbetsgruppsmöten för att diskutera fram förslag till handlingsplanen.

Barns och ungas delaktighet är en viktig framgångsfaktor för att förbättra barns miljörelaterade hälsa. Vi förutsätter att de insatser vi föreslår kommer att genomföras i samverkan med barn och ungdomar där det är aktuellt.

Regeringsuppdraget sammanfaller i tid med den fördjupade utvärderingen av de nationella miljö kvalitetsmålen¹ som ska lämnas till regeringen under 2008. Socialstyrelsen kommer inte att skriva någon underlagsrapport, utan bidrar i stället med den här redovisningen. De förslag vi lämnar i rapporten som direkt rör miljömålsarbetet har diskuterats med berörda miljömålsmyndigheter och med dem som ansvarar för rapporteringen från de tre åtgärdsstrategierna. Det är viktigt att en framtida handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa samordnas med redan pågående arbete, såväl nationellt som internationellt. Särskilt intressant är det att samordna aktiviteterna runt handlingsplanen med de initiativ som EU tar inom området.

I samband med remissbehandlingen av förslaget påpekade många av remissinstanserna att de åtgärdsförslag vi för fram behöver förtydligas bland annat när det gäller kostnader, finansiering, ansvarsfördelning och uppföljning av vidtagna åtgärder. Flertalet av förslagen är inte heller tidsatta. Socialstyrelsen instämmer i det här påpekandet, men har tolkat regeringsuppdraget som ett första steg mot en handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa, där de åtgärdsförslag vi lämnar måste bearbetas vidare.

Ann Thuvander, Socialstyrelsen, har varit projektledare för regeringsuppdraget med stöd av Ing-Marie Olsson, Socialstyrelsen. Anna Bergman, So-

¹ Prop. 2000/01:130 Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier.

cialstyrelsen, har varit projektsekreterare och ansvarat för ungdomsarbetet. Johanna Bengtsson Ryberg och Ylva Branting, Socialstyrelsen, samt Thomas Larsson, Vägverket, har bidragit till rapporten inom sina specifika ansvarsområden. Projektet har följts av en rådgivande grupp där Marie Becker, Socialstyrelsen, Kerstin Blom Bokliden, Sveriges Kommuner och Lands-ting, Carl Lindgren, Karolinska institutet, och Kia Regnér, Österåkers kom-mun, har deltagit. Till projektet har också en rådgivande grupp för ung-domsarbetet och en referensgrupp varit knutna (se nedan).

Fyra personer har bidragit med skriftliga underlag till ett eller flera kapitel i handlingsplanen. Det är Lars Barregård, Västra Götalandsregionens Mil-jömedicinska centrum, Maria Nordström, Stockholms universitet, Carl Lindgren, Karolinska institutet och Magnus Wickman, Stockholms läns landsting.

Förslaget till en nationell handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa är ett resultat av många personers arbete. Vi tackar författarna och medlem-marna i våra två rådgivande grupper och referensgruppen för deras stora engagemang. Vi vill också rikta ett varmt tack till alla er som har besvarat remissen, deltagit i workshops eller kommit i kontakt med arbetet inom era myndigheter, och som bidragit med texter, synpunkter och kreativa förslag.

Stockholm 2007-03-27

Håkan Ceder
Ställföreträdande generaldirektör

Innehåll

<i>Förord.....</i>	<i>3</i>
<i>Deltagare i referensgrupp och rådgivande grupp för ungdomsarbetet</i>	<i>9</i>
Referensgruppen.....	9
Rådgivande gruppen för ungdomsworkshopen	10
<i>Sammanfattning</i>	<i>11</i>
<i>Summary.....</i>	<i>13</i>
<i>Barns miljörelaterade hälsa.....</i>	<i>15</i>
WHO:s och EU:s miljöhälsöarbete	15
Barn är inte "små vuxna"	16
Sveriges nuvarande handlingsplan för miljö och hälsa.....	17
Sambandet mellan CEHAP, miljömål och folkhälsomål	17
Miljömålen	19
Folkhälsomålen	19
<i>Arbetsmetod.....</i>	<i>20</i>
Underlag	20
Förslagen	21
Aktörer och aktiviteter.....	21
Föräldrarnas roll	21
Flickor och pojkar	21
Avgränsningar	22
Remissbehandling.....	22
Internationellt arbete	22
Ungas delaktighet	23
Workshopar	24
<i>Barns hälsa i dagens samhälle</i>	<i>27</i>
Socioekonomiska faktorer	27
Allmänt hälsotillstånd	27
Det ofödda barnets miljö.....	28
Amning	29
Barnens sjukdomspanorama	30
Barn, miljö och hälsa.....	33
Övervikt och fetma	35

Skador och olycksfall.....	35
Hälsa i relation till miljö, livsbetingelser och socialt sammanhang	36
<i>Insatser för att förverkliga barns rättigheter – några övergripande förslag</i>	37
Förslag	37
Nationella mål för barnpolitiken	37
Nationell strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter.....	38
Barnkonsekvensanalyser för att utveckla barnperspektivet	39
Barns rätt till delaktighet och inflytande.....	40
Aktörer	41
Motiv till förslagen.....	41
<i>Målområde I: Rent dricksvatten och goda sanitära förhållanden.....</i>	45
Förslag – målområde I	45
Nationella mål	45
Beskrivning av området	46
Aktörer och aktiviteter.....	49
Motiv till förslagen.....	51
<i>Målområde II: Främjande vardags-miljöer, ökad fysisk aktivitet och skadeförebyggande arbete.....</i>	53
<i>Främjande vardagsmiljöer – barns behov av lek och rörelse</i>	54
Förslag – målområde II.....	54
Nationella mål	54
Beskrivning av området	55
Aktörer och aktiviteter.....	56
Exempel från två kommuner.....	57
Motiv till förslagen.....	58
<i>Ökad fysisk aktivitet</i>	60
Förslag – målområde II.....	60
Nationella mål	61
Beskrivning av området	61
Aktörer och aktiviteter.....	63
Motiv till förslagen.....	66
<i>Skadeförebyggande arbete.....</i>	71
Förslag – målområde II.....	71
Nationella mål	72
Beskrivning av området	72

Aktörer och aktiviteter.....	74
Motiv till förslagen.....	78
<i>Målnråde III: Frisk luft och minskad respiratorisk sjukdom.....</i>	<i>82</i>
<i>Luftföroreningar utomhus.....</i>	<i>83</i>
Förslag – målnråde III.....	83
Nationella mål.....	83
Beskrivning av området.....	83
Aktörer och aktiviteter.....	86
Motiv till förslaget.....	87
<i>Inomhusmiljön.....</i>	<i>88</i>
Förslag – målnråde III.....	88
Nationella mål.....	88
Beskrivning av området.....	88
Aktörer och aktiviteter.....	92
Motiv till förslaget.....	92
<i>Allergi, astma och tobak.....</i>	<i>94</i>
Förslag – målnråde III.....	94
Nationella mål.....	94
Beskrivning av området.....	95
Aktörer och aktiviteter.....	99
Motiv till förslagen.....	100
<i>Målnråde IV: Minskade kemiska och fysikaliska miljörisker samt god arbetsmiljö.....</i>	<i>105</i>
<i>Miljöföroreningar och kemikalier.....</i>	<i>106</i>
Förslag – målnråde IV.....	106
Nationella mål.....	106
Beskrivning av området.....	106
Aktörer och aktiviteter.....	113
Motiv till förslagen.....	114
<i>Strålning.....</i>	<i>117</i>
Förslag – målnråde IV.....	117
Nationella mål.....	117
Beskrivning av området.....	118
Aktörer och aktiviteter.....	122
Motiv till förslagen.....	123

<i>Buller</i>	126
Förslag – målområde IV	126
Nationella mål	126
Beskrivning av området	126
Aktörer och aktiviteter	130
Motiv till förslaget	131
<i>Barnens fysiska arbetsmiljö</i>	133
Förslag – målområde IV	133
Nationella mål	133
Beskrivning av området	134
Aktörer och aktiviteter	135
Motiv till förslagen	137
Lagstiftning som berör den fysiska miljön i skolan, förskolan och fritidshemmet	141
<i>Bilagor – Appendix</i>	143

Deltagare i referensgrupp och rådgivande grupp för ungdomsarbetet

Referensgruppen²

Inger Andersson-Kagios, Barnombudsmannen
Helene Asp, Statens strålskyddsinstitut
Vibeke Bernson, Kemikalieinspektionen
Cecilia Boldemann, Stockholms läns landsting
Lena Drejare, Länsstyrelsen Västernorrland
Magnus Hahne, Yrkesföreningen Miljö & hälsa
Björn Hoffman, Räddningsverket
Anders Jansson, Länsstyrelsen Södermanland
Niklas Johansson, Naturvårdsverket
Anna Jonsson, Miljöförbundet Jordens vänner
Ulla-Kaisa Koivisto Hursti, Livsmedelsverket
Thomas Larsson, Vägverket
Elisabeth Nordling, Statens folkhälsoinstitut
Maria Nordström, Stockholms universitet
Marie Norell, Arbetsmiljöverket
Anne Renström, Institutet för miljömedicin
Thomas Rostock, Sveriges Kommuner och Landsting
Malin Sjöström, Arbetsmiljöverket
Annica Sohlström, Livsmedelsverket
Britt-Inger Stoltz, Skolverket
Richard Svanegård, Räddningsverket
Karin Thorán, Kemikalieinspektionen
Gunilla Wallin, Arbetsmiljöverket
Ulf Wester, Statens strålskyddsinstitut
Katarina Viktorin, Institutet för miljömedicin
Katarina Yuen, Statens strålskyddsinstitut
Mattias Öberg, Institutet för miljömedicin

² Boverket har varit inbjudet att delta i referensgruppen, men har pga tidsbrist inte kunnat utnyttja den möjligheten.

Rådgivande gruppen för ungdomsworkshopen

Anna Jonsson, Miljöförbundet Jordens vänner

Magnus Lingegård, studerande

Lisa Modée, Ungdomsstyrelsen,

Ola Nilsson, konsult

Cecilia Sjölander Barnombudsmannen,

Linus Wellander, Ung kraft Dalarna

Sammanfattning

Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2005 i uppdrag att utarbeta ett förslag till nationell handlingsplan för barns miljö och hälsa. Uppdraget har sin grund i Världshälsoorganisationens initiativ *Children's Environmental Health Action Plans for Europe (CEHAPE)*, som har fokus på miljörelaterad hälsa och riskfaktorer i barnens fysiska miljö. Vi har tolkat regeringsuppdraget som ett första steg mot en handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa, där de åtgärdsförslag vi lämnar måste bearbetas vidare.

Arbetet med förslaget till en nationell handlingsplan började under våren 2005 och har skett i dialog mellan Socialstyrelsen och andra myndigheter och aktörer, inklusive frivilligorganisationer, representanter för olika yrkeskategorier samt ungdomar.

För att inte handlingsplanen ska bli för omfattande har rena kostfaktorer, psykisk ohälsa, självorsakat våld, stress och andra psykosociala faktorer utelämnats ur förslaget. Vissa av de här frågorna berörs dock i samband med andra frågor och Socialstyrelsen arbetar aktivt med vissa av dem i andra sammanhang.

Barns hälsa i Sverige är generellt sett god. Men allergisjukdomar (inklusive astma), diabetes, fetma och psykisk ohälsa är betydande problem. Vissa hälsoeffekter kan kopplas till faktorer i den fysiska miljön. Trots att miljön i flera fall har förbättrats, och därmed har mindre negativ påverkan på vår hälsa, exponeras många barn fortfarande för skadliga miljöfaktorer.

Världshälsoorganisationen har i samarbete med medlemsstaterna prioriterat fyra målområden som de nationella handlingsplanerna ska fokusera på. Målområdena är:

- I – Rent dricksvatten och goda sanitära förhållanden
- II – Främjande vardagsmiljöer, ökad fysisk aktivitet och skadeförebyggande arbete
- III – Frisk luft och minskad respiratorisk sjukdom
- IV – Minskade kemiska och fysikaliska miljörisker samt god arbetsmiljö

Socialstyrelsens förslag till handlingsplan knyter an till de nationella mål som är relevanta för barns miljörelaterade hälsa, i första hand folkhälsomålen och miljökvalitetsmålen. Målen *Frisk luft*, *Giftfri miljö*, *Grundvatten av god kvalitet*, *Säker strålmiljö* och *God bebyggd miljö* är de mål som har den tydligaste kopplingen till människors hälsa. De här målen är centrala i förslaget till nationell handlingsplan för barns miljörelaterade hälsa.

Förslagets innehåll

Förslaget inleds med ett avsnitt där barns rättigheter tas upp. Åtgärdsförslagen i det avsnittet lyfter fram det viktiga arbetet med barnkonsekvensbeskrivningar och miljökonsekvensbeskrivningar med hänsyn till barn. Vi tar också upp barns och ungdomars delaktighet, och förutsätter att de insatser

som förs fram i förslaget till handlingsplan kommer att genomföras i samverkan med barn och ungdomar där det är möjligt och önskvärt.

Under målområde I tar vi upp förslag som syftar till att ge alla barn dricksvatten av god kvalitet. Det ska även gälla barn i familjer som använder vatten ur egen brunn.

Förslagen under målområde II betonar barns rätt att fritt kunna leka och röra sig i sin vardagsmiljö, så att flickor och pojkar kan vara tillräckligt fysiskt aktiva för att minska risken för övervikt. Det förutsätter säkra miljöer. Därför lyfts också skade- och olycksförebyggande förslag fram i det här avsnittet.

Målområde III handlar om att minska allergi, astma och andra sjukdomar i luftvägarna genom att säkerställa en god luftkvalitet. Förslagen i avsnittet rör luftkvaliteten på skol- och förskolegårdar, samt inomhusluften hemma, i förskolan, i skolan och på fritidshemmet. För att minska andelen ofödda barn som utsätts för tobaksrök föreslår vi en satsning på tobaksförebyggande arbete. Allergiområdet anser vi behöver stärkas, bland annat genom en översyn av ansvarsfrågan bland de centrala myndigheterna.

Under målområde IV behandlas miljöföreningar, buller, strålning och barnens arbetsmiljö, dvs. skolan, förskolan och fritidshemmet. Vi för fram flera förslag som syftar till att skydda barn mot kemikalier. Sverige har genom ett aktivt miljöarbete kommit förhållandevis långt när det gäller att skydda barn från miljöföreningar. Därför är det svårt att hitta exempel på konkreta, barnspecifika åtgärder inom det området.

När det gäller strålning lyfter vi fram flera förslag som syftar till att minska riskerna för cancer senare i livet. Det gäller dels att skydda barnen från alltför mycket UV-strålning, dels att fortsätta att åtgärda bostäder, skolor och förskolor med för höga radonhalter.

Buller är en miljöfaktor som stör ett stort antal barn. För att ge barnen en god ljudmiljö föreslår vi att riktvärden för buller i skolan, förskolan och fritidshemmet tas fram. Andra förslag som rör barnens arbetsmiljö syftar till att förbättra hygien i skolan och att effektivisera tillsynen genom att förtydliga de olika myndigheternas roller.

En översikt av åtgärdsförslagen, liksom en preliminär bedömning av behovet av finansiering, finns i bilaga 1.